

Draviczky Imre Helytörténeti Pályázat

Móricz Pál Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény

Barna Anita

A hajdúnánási Máró pásztorcsalád története

Színhagyományozott családtörténeten és az oral historyn alapuló családtörténeti
tanulmány

Hajdúnánás, 2021. szeptember 15.

Bevezetés

Tanulmányomban a hajdúnánási Máró pásztorcsalád történetét szeretném bemutatni a 19. század első feléig visszanyúló szájhagyományozott családtörténetet a középpontba helyezve. A család első említése Hajdúnánáson 1702-ben történt egy családösszeírás alkalmával. A későbbi, jellemzően 19. századi vonatkozásokat a városi szinten ismert és elismert amatőr helytörténeti kutató, egyben családtag, Máró Gábor gyűjtötte össze és jelentette meg kötetben. Jelen tanulmány a kutatási eredményeire alapozva, valamint egyéb, az egyes családtagokhoz kapcsolódó érdekességekkel kiegészítve levéltári forrásokat, a hajdúnánási Móricz Pál Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény adattárában található forrásanyagokat és a kapcsolódó szakirodalmat felhasználva készült el. Fontos forrásanyagként szolgáltak továbbá a családtagokkal készített interjúk, melyek segítségével személyes élményeken keresztül árnyaltabbá és „színesebbé” lehetetők a tényanyagok.

A dolgozatban a szerteágazó családfának leginkább egy ágára helyeztem hangsúlyt, aminek az az oka, hogy leszármazottként erre az „ágra” van közvetlenebb rálátásom. A családtagok személyéhez kapcsolódóan különböző érdekességek felsorakoztatásával szeretnék betekintést nyújtani a Máró pásztordinasztia történetébe.

Természetföldrajz és életmód

A családtörténet bemutatása előtt érdemes térben elhelyezni a vizsgálat tárgyát, illetve megállapításokat tenni a vizsgált terület természetföldrajzát, és az egykor itt élők életmódját illetően.

A Hortobágy környékén a nagyobb méretű legelővel rendelkező városok fejlett és nagy múltú pásztortörténelemmel rendelkeznek. Hajdúnánáson a legnagyobb jelentőséggel a *legeltető nagyállattartás* bírt. Az alföldi települések körül fekvő ősgyepek, füves területek, árterületek, az erdők irtásai, a nyomásos gazdálkodás korában parlagon hagyott szántóföld, vagy akár a termesztett növények betakarítása után felszabaduló tarló egyaránt legelőként szolgáltak.¹

Az állattartás számára hosszú időn keresztül elegendő táplálékot biztosított a nagy kiterjedésű legelőterület, így a lakosság nem kényszerült rá, hogy változtasson az addig

¹ Dám 1995: 44.

hagyományos állattartási módon, a *szilaj tartáson*. Ám már a 17-18. században jellemzővé vált, hogy a legeltetés mellett takarmányozással pótolták a jószágok ellátását. A szilaj tartás mellett egyre gyakoribb lett a *félszilaj*, illetve az ún. *kezes tartás*. A különböző tartásmódban lévő jószágok legelőterületét nem határolták el, mindössze a legeltetési időben a szilaj jószágok a külső legelőterületeken tartózkodtak, míg a kezes tartású állatok az ugaron és a belső gyeplegelőn.²

A 20. századig mindhárom legeltetési típus jellemző volt Hajdúnánáson, azonban a század elején a szilaj tartás megszűnt.³

A növénytermesztéssel szemben az állattartás dominanciája mellett szólt leginkább a nagy kiterjedésű határterület, mely ideális legelőként szolgált. Az örökös hajdúföld mellett három pusztát tudott részben vagy egészében magáénak a város, ezek: *Tedej*, *Vid* és *Varjas*.⁴ Nánás két legjelentősebb legeltetési területe a *Nagy közös legelő* és a *Tedeji legelő* volt, melyek szinte egymással összeköttetésben találhatók.⁵ A Nagy közös legelő (körülbelül 9 000 hold nagyságú) lényegében a Hortobágy folytatása, melyet szántóföldek vettek körül.⁶ A másik nagy legelőterület a Tedeji legelő, mely *Külső-* és *Belső-Tedejre* osztható. A 20. század elején az 1919 katasztrális holdas tedeji területen többnyire a ménes és több gulya legelt.⁷ Hajdúnánás határában összesen 10-12 000 katasztrális hold legelő és kaszáló területen folyt a legeltető nagyállattartás.⁸

Családkutatás kezdetei – Máró Gábor tevékenysége

A konkrét családtörténet leírását megelőzően érdemes említést tenni a család amatőr kutatójáról, *Máró Gábor*ról. Ahogy az általában jellemzi az amatőr helytörténeti kutatókat, Gábor is nyugdíjas éveiben döntött úgy, hogy összegyűjti a családjában megtapasztalt pusztai életforma mozzanatait. Családtörténeti kutatásai mellett foglalkozott a hajdúnánási pásztorkodás történetével és egyéb témákban folytatott helytörténeti vizsgálatokat. Számos munkáját kötetben is megjelentette⁹, illetve többször nyújtott be pályamunkákat a debreceni

² Orosz 1973: 102.

³ Kunkovács 2010: 1.

⁴ Orosz 1973: 90.

⁵ Draviczky 1990: 17.

⁶ A hajdúnánási határ különböző részterületeinek nevezéktanával kapcsolatosan végzett kutatómunkát Draviczky Imre, hajdúnánási tanító és helytörténeti kutató az 1980-as években. A területek neveit mára csak azok ismerik, akik mezőgazdasági munkát végeznek, vagy a földterületeket birtokolják, azon gazdálkodnak. Draviczky 1990: térképmelléklet, melynek névanyagát 1985-ben gyűjtötte. Továbbá Máró 1999: 9.

⁷ Draviczky 1990: 20.

⁸ Janó Ákos gyűjtése 1950.

⁹ Máró 1999.

Déri Múzeum helytörténeti témákban, amatőr kutatók számára kiírt pályázataira. Néhány dolgozata kiadatlan, rendezett kézirat formájában maradt meg.

Máró Gábor a jelenleg legkorábbra visszavezetett Máró *családfa* meghatározásával kezdte kutatásait. A 20. századi nánási pásztorok életvitelével kapcsolatos munkái hiteles források, mivel – a *Hortobágy Örökös Pásztora* címet haláláig viselő – Máró Gábor 17 évig édesapja mellett *bojtár*ként segédkezett, ezáltal közvetlen környezetből ismerte a bemutatásra szánt életformát. Felnőttként eltért a hagyományos foglalkozástól, tűzoltóként dolgozott Hajdúnánáson, de szívéhez mindig közeli marad a pusztai élet, és büszkén viselte nevét.¹⁰

Szájhagyományozott családtörténet

A következőkben a hajdúnánási Máró pásztorcsalád története kerül bemutatásra a *szájhagyományozott családtörténet*et alapul véve.

Általánosan jellemző, hogy a kiemelkedő és megbecsült foglalkozások gyakran családon belül öröklődtek, apáról fiúra továbbadódtak. Ezáltal beszélhetünk különböző *dinasztiákról*, mely magába foglalja, hogy hosszú időre visszanyúlóan egy család bizonyos tagjai művelték az adott foglalkozást.¹¹ Hajdúnánás vonatkozásában a Máró dinasztia emelhető ki, mely a település pásztorársadalmát tekintve az egyik legtöbb pásztor adó családot jelentette. Jellemzően gulyások, kisebb számban csikósok kerültek ki közülük. Ez a pozíció együtt járt azzal a ténnyel, hogy a városban minden lakó ismerte a családot, tudták, hogy Hajdúnánás viszonylatában milyen társadalmi szinten foglalnak helyet, és hogy a pásztorársadalom hierarchiája szerint, a nagyállattartó pásztorok között az elsők. A szájhagyományozott családtörténet, valamint a napjainkig ívelő családtörténeti vonatkozások és egyéb – forrásokkal és az élménygeneráció által elmondottakkal alátámasztott –

¹⁰ Máró Gábor mellett Kunkovács László fotoetnográfus fontos megemlíteni, hiszen a hajdúnánási pászorkultúra interpretálásához szervesen hozzátartoznak a városban folytatott kutatói tevékenységének eredményei. Az 1970-80-as években többször járt, és végzett néprajzi jellegű gyűjtőmunkát a településen. A helyi pásztorokkal, gazdálkodókkal készített spontán és strukturált interjúin keresztül rengeteg információt gyűjtött össze a város akkori pásztoréletével kapcsolatosan is. Kutatásai során külön gyűjtőtevékenységet folytatott a Máró család vonatkozásában, tekintettel arra, hogy hajdúnánási viszonylatban az egyik legjelentősebb pásztorinasztiáról van szó. Igyekezett az élménygenerációtól az élő pászorkultúra minden szegmensét megismerni. Legtöbb kiadott munkájának központi témája az alföldi pászorkultúra, amelyet az általa készített értékes fényképanyag gyönyörűen szemléltet. Kunkovács 2018.

¹¹ A pásztorokodás alapvetően férfimunkát jelent(ett), vagyis a család férfi tagjain keresztül adódott tovább, de a női leszármazottak számára is kötelezettségekkel járt, ha pásztorcsaládba születtek. Legmérvadóbb családi és társadalmi elvárásnak mutatkozott irányukba a más (lehetőleg jelentős) pásztorinasztiára férfi tagjával való házasságkötés.

érdekességek bemutatásával igazolható, hogy az említett pásztorcsalád helyi vonatkozásban valóban nagy jelentőséggel bírt.

A jelenleg ismert legkorábbi adat a Máró családdal kapcsolatban 1702-re nyúlik vissza, ugyanis Hajdúnánáson ekkor említették először a Máró családnevet egy összeírás alkalmával.¹² A család 1793-ban (a *Tar* és *Sári* családokkal együtt) nemesi címet kérelmezett, melyet minden bizonnyal meg is kaptak, azonban az ezt igazoló okirat jelenleg nem ismert.¹³ A nemesi rang bizonyítékeként a család legkorábbi, név szerint ismert (lásd hamarosan: nemes Máró Erzsébet) tagjának hivatalos feljegyzésben¹⁴ történt nemesi megkülönböztetésére, az emlékezetre és a szájhagyomány által konzervált ismeretekre hagyatkozhatunk, melyek a családot nemesként említik a 19. század derekáig.

A szájhagyományozott családtörténet szerint *nemes Máró Erzsébet* szerelmi kapcsolatba került egy betyárral, *Turgonyi Jánossal*, akinek származásáról nincsenek pontos adatok. A férfi *betyár* életmódot folytatott, nem állapodott meg, helyette Nánás környékét járta. A történetet bonyolítja, hogy Erzsébet a szerelme után szökött, aki azonban nem akart felhagyni addigi életmódjával és házasságot kötni, viszont kapcsolatukból gyermek született. Így történhetett, hogy a gyermek az édesanya családnevét és az apa keresztnévét kapta, vagyis *Máró János* lett.

A család pásztormúltja az 1846. január 7-én református vallás szerint megkeresztelt Máró János munkásságától eredeztethető. A ma ismert, Máró Gábor által készített családfa János szüleinek meghatározásáig nyúlik vissza. A korábbi generációk megállapítására irányuló kutatások egyelőre nem vezettek eredményre. A szájhagyományozott családtörténet is ehhez a generációhoz kapcsolódik, melynek leírása szintén Máró Gábor nevéhez köthető. A család életmódjára, életvitelére vonatkozó adatok korábbi időszakból jelenleg nem állnak rendelkezésre.

Az említett Máró János édesanyja *nemes Máró Erzsébet*ként került feltüntetésre a fia keresztelési kivonatán, valamint a keresztelés alkalmával megjegyezték, hogy házasságon kívüli gyermekről van szó. A keresztelést Horváth Márton, református pap végezte Paszabon.

¹² Draviczky 2007: 178.

¹³ A latin nyelvű kérelem szövege így olvasható fordításban: „*A Nánás hajdú városban lakó Tar, Sári és Máró családok kérik, hogy az említett Nánás városban 1702-ben végzett kamarai összeírást, mely szükséges nemességük bizonyításához a benne foglalt őseik nevei miatt, hiteles pecséttel ellátva adják ki nekik a hajdúvárosok kerülete által.*”¹³

¹⁴ Lásd a következőkben Máró János (1846-?) keresztelési kivonatát.

A keresztszülők szintén Paszabról származnak, Czeglédi István és Csillám Juliánna (Tolnai Zsigmond hitvесе).¹⁵

Ami a történeti forrásokkal nem hitelesített családi „őstörténetből” biztosan igaz, hogy a nemesi családból származó Erzsébetnek fia született, akit a Tisza menti Paszab községen kereszteltek meg.

A gyermek születése után nem sokkal az édesanya visszatért Nánásra, de az emlékezet alapján a családja kitagadta szégyenteljes viselkedése miatt, és gyermekét egyedül nevelte fel. Elbeszélések szerint az apa meglátogatta néhányszor az asszonyt és gyermekét, majd végleg eltűnt. A fiú, Máró János egész életében pásztorokodással foglalkozott, csordás volt.¹⁶ Ezt követően a Máró család ezen ága pásztor életmódjánál fogva lett jelentős, nem mint nemesi família. A családtörténet részletei leginkább a szájhagyománynak köszönhetően maradtak fent, de napjainkra csak a család idősebb tagjai ismerik a történetet, a városi köztudatból már kiveszett. Érdekességgént érdemes megemlíteni, hogy János leszármazottai még egy ideig nem hivatalosan, de viselték a *Turgyoni* előnevet, illetve a városban *T-Máró*ként emlegették a leszármazottakat.¹⁷

A családtagok napjainkig büszkén viselik nevüket, illetve a városban élő, főként mezőgazdasággal foglalkozó lakosság máig tisztában van a család egykori társadalmi szerepével, mely időnként még a család fiatalabb generációinak (jellemzően pozitív értelemben vett) megítélésére is kihatással van.

Családtörténeti érdekességek

Máró Jánosnak 6 gyermeke született, melyek közül 5-en maradtak az *ősfoglalkozás* mellett. Közülük a két „*leghíresebb*” Antal (1893–1960) és László (1898–1987). Antal neves csikósa volt a városnak, akit napjainkig *csikós Máró Antalként* emlegetnek Hajdúnánáson. Ennek oka, hogy a jószágok mellett a pusztán eltöltött 40 aktív évéből 20 évig csikósként szolgált a tedeji legelőn. Munkássága alatt a 20. század első felében a hajdúnánási ménés állománya jelentősen fogyatkozott, ami maga után vonta, hogy a településhez egy ménés

¹⁵ A familysearch.org családkutatói katalógusban megtalált feljegyzések alapján Tolnai Zsigmond és Csillám Juliánna 1832. november 6-án kötöttek házasságot Paszabon. Czeglédi István vélhetően szintén paszabi lakos lehetett.

¹⁶ Máró 1999: 39.

¹⁷ Máró 1999: 39.

tartozott, ami mellé egyetlen csikós kellett. Ez 20 éven keresztül Máró Antal volt, mellyel beírta magát a nánási pásztorok történelmébe.

Egyéb érdekesség, amit hozzá kapcsolatosan megjegyezhetünk, az a zenei kötődése. A pásztorok időtöltését illetően jellemző, hogy egyszerű, akár maguk készítette hangszereken szívesen zenéltek saját maguk, vagy szűk közösségük számára. Az 1950-es évek gyűjtéseiből tudhatjuk, hogy *csikós* Máró Antal – elmondása szerint – egyik legkedveltebb tevékenységei közé tartozott a *tárogatózás*. Fiatal kora óta saját hangszerrel rendelkezett, mely szerinte hasznosnak mutatkozott a jószág mellett, hiszen nem vált unalmassá az egész napos pusztai lét.¹⁸

Idézet Béres András gyűjtéséből:

„Hát én abba az időszakba a többi pásztorgyerekkel együtt tréfásabb vótam. Én most is mindig tárogatót, meg hangszert árulok. Mondom nekik, hogy úgy szép ez a pásztorélet, ha furulyátok, meg tárogatótok van, meg hangszereitek, mert anélkül ez a pásztor élet nem szép. Hamég hangszer nem vót, az elejin a pásztorgyerek egy falevélen kezdte a muzsikálást. Ha egy falevéltre hozzá jutott, vagy útifüvet tanált, messziről azt gondolta az ember, hogy hangszere van.” (csikós Máró Antal, 1952.)¹⁹

Testvére, Máró László, akinek előneve a „szíp”, szintén hírneves pásztora volt a családnak. Ahogy Kunkovács László, a fotoetnográfia jelentős hazai terepkutatója írta róla: „Ő volt az évszázadok óta leghíresebb számadócsalád nagy öregje.”²⁰ A „szíp” jelző valószínűleg őszinte jellemében, markáns megjelenésében, és igazi „betyáros” küllemében keresendő.

Többször képviselte Hajdúnánást és a nánási pásztorokat hazai és nemzetközi kiállításokon, melyeken sokszor díjnyertes szürkemarhákat vezetett fel. Kiemelkedő nemzetközi versenynek számított az 1930-as években Brüsszelben megrendezett világkiállítás, melyen a „szíp” Máró László által felvezetett bika nagy sikert aratott. 1936-ban a *budapesti Országos Mezőgazdasági Kiállítás és Vásáron* szintén részt vett, ahol a díjnyertes *Békés* nevű szürkét vezette. Az ekkor készült portréja a *Nemzeti Magazin* címlapján szerepelt *A puszta fia*

¹⁸ Béres András gyűjtése, Pásztorfolklór, pásztorélet 1952.

¹⁹ Béres András gyűjtése, Pásztorfolklór, pásztorélet 1952.

²⁰ Kunkovács 2013: 46.

címmel.²¹ A címlapfotó hímzett keretes változatát németországi kereskedésekben is árusították.²²

A Máró Erzsébettől eredeztetett, Kunkovács László szavaival élve „*az idevalósi számára kibogozhatatlanul ágas-bogas Máró pásztorfamilia*”²³ különböző ágainak leszármazottai között szintén jeles pásztorok említhetők (testvérek, unokatestvérek). A teljesség igénye nélkül a következő generációból *csikós* Máró Antal fiát, a család utolsó pásztorát emelném ki, Máró Mátyás (1923-2016) *gulyásszámadót*, akit Nánáson *Matyi bácsiként* emlegettek. Kezdetben csikósként, majd gulyásként dolgozott. Az állattartással foglalkozó gazdák és a pásztorok körében ekkoriban még elismerésnek számított a „számadóság”. 1983-ban történő nyugdíjazásáig a legeltetési idényekben a nagyjóságok mellett, a *kunyhónak* nevezett házban élt a tedeji legelőn.

A 20. század második felében a szocialista érában megtörtént a mezőgazdaság átszervezése és megalakult a *Legeltetési Bizottság*, mely a közös használatban maradt legelők egységes kezelésére létrehozott *gazdasági szervezetként* működött.²⁴ A Bizottság működésének idején munkavállalóként foglalkoztatták a pásztorembereket is, és hivatalos keretek között előírták munkaköri jogait, kötelességeiket. Számukra elengedhetetlen feltételt jelentett a megfelelő munkakörülmények és eszközök biztosítása. Ekkor már a hagyományos módon történő pásztorválasztás rendszere sem működött. Korábban az állattartó gazdák választották meg a jóságok őrzőjét, ám a Legeltetési Bizottság megalakulása után minden kérdésben a Bizottság vezetősége döntött.²⁵

Máró Mátyás tevékenysége tehát már nem tekinthető teljesen hagyományosnak, hiszen egyfajta átmenetet képez a hagyományos és a nagyüzemi állatörzés között. Szolgálati éveinek nagy részét érintette a szocialista átszervezés, a nagyüzemi gazdálkodásra való áttérés, ami jelentős változásokat hozott a legeltető nagyállattartás területén is. A pásztortársadalmat érintő átalakulási folyamatok részletesebb bemutatása nem célja a tanulmánynak.

Megmaradva a családtagokat érintő személyes vonatkozások leírásán, érdemes megjegyezni, hogy *Matyi bácsi* aktív évei alatt még mesterségesen be nem kerített állatörzést jelentett a gulya őrzése, valamint büszkén mesélt azokról az időkről, amikor 500 marhát őrzött

²¹ Máró 1999: 24.

²² Buczkó 2014: 110.

²³ Kunkovács 2018: 52.

²⁴ Balogh 1980. Internetes elérés.

²⁵ MNL HBML XXIV. 346/1.

bojtárjaival egymaga.²⁶ A *Matyi bácsit* követő pásztor (Molnár Imre 1936-2021) már ún. *villanypásztor* mellett őrizte a gulyát.

*Matyi bácsi*hoz szintén szorosan kötődött a hangszerszeretet, ahogy az édesapja esetében említésre került. Hangszerének a citerát tulajdonította, melyet *tamburának* nevezett. Az elnevezés nem ritka a térségben, ugyanis a hangszert ekkoriban mások is így emlegették. Ennek oka, hogy ezen a tájon a valódi tambura nem terjedt el, pengetős hangszerként erre felé a citerát ismerték. Más hangszerek esetében szintén előfordul, hogy különböző területeken többféle megnevezéssel illetik.

Máró Mátyás hangszerét felesége, Nagy Juliánna készítette egy hajdúnánási hangszerkészítővel, Gyarmati Istvánnal. Leginkább a téli hónapokban kaphatott teret a citera hangja baráti, családi, vagy akár tágabb közegben. A családi környezetben sokszor előfordult, hogy a házban folytatott munkák, például a kukoricamorzsolás monoton műveletét tette színeesebbé a citeraszóval, illetve a közös éneklés jó hangulatot teremtett. Az otthoni környezeten kívül gyakran előfordult, hogy a városban lévő lakodalmak alkalmával ún. *beköszöntőket* játszott testvéreivel.

Máró Mátyás citerajátékának hallatása felesége haláláig tartott. A házastársa elvesztése után megfogadta, hogy nem játszik többé a hangszeren. Valóban sokáig nem muzsikált, csupán évekkel később egy-két kivételes alkalom akadt, amikor megszólaltatta a „tamburát”. A hangszer jövője fogadalom tárgyává vált, ugyanis annak ígérte a citerát, aki megtanul játszani rajta. Furcsa véletlen, hogy a családban egyetlen leszármazott van, egy dédunoka, aki a citera minden fortélyát igyekszik elsajátítani, és országosan elismert citerás. Máró Mátyás gulyásszámadó halálával *Barna Anikó* kapta meg a nagy becsben tartott citerát, aki dédnagyapjához híven értékelni és igazán becsülni tudja a hangszert.

További érdekesség, hogy a tánc terén szintén *csikós* Máró Antal fiai; Máró Lajos és Máró József gulyások jeleskedtek. Máró József és Lajos pásztorbotos táncát általánosan a nánási *Máró fiúk táncaként* emlegették, és az 1950-es években közismert táncnak számított. Pásztortáncukról Béres András néprajzkutató gyűjtése számol be, melyről ekkor filmfelvétel is készült.²⁷

A táncot először az 1950-es évek elején *Bán Ernő tanító* tanította be a pásztoroknak, ami aztán nagy sikert aratott. Kiöregedésük után legfiatalabb testvérükkel, Sándorral és másod

²⁶ Kunkovács 2013: 61.

²⁷ A vágott némafilm megtalálható a hajdúnánási Móricz Pál Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény adattárában. Béres András gyűjtése, Pásztorfolklor, pásztorélet 1952.

unokatestvérükkel, Gáborral [a korábban már említett Máró Gábor (1940-2017)] már ők tanították be a táncot, amit 1956-57-ben immár a fiatal „utódok” mutattak be.²⁸

A Máró családban a jószág szeretete a fiatalabb generációk esetében máig jelen van. Mátyás fia, Antal (1947-) már a csökkenő állatállomány miatt felnőttként nem folytatta a hagyományos foglalkozást. Nyugdíjazásáig gépkocsivezetőként dolgozott a hajdúnánási *Béke Termelőszövetkezet*ben, mellette családjával sokáig tartottak nagy- és aprójószágot.²⁹ A szarvasmarhatartással idős korukra hagytak fel, mikorra már erejük nem engedte, azonban az aprójószág jelenleg is megtalálható kertjükben.

Máró László gyűjtőtevékenysége

A családi örökséghez való kötődés napjainkra leginkább Máró László pásztoreszköz-gyűjtő tevékenységén érhető tetten, aki Hajdúnánás viszonylatában az egyik legjelentősebb magángyűjtő. Gyűjteményének egy része édesapja, Máró András (1926–1990) hagyatéka, aki szintén fontosnak tartotta megőrizni a paraszti-, leginkább a pásztorkultúra tárgyait. A gyűjtemény hozzávetőlegesen 40 év munkájának gyümölcse, viszont vannak olyan darabok, melyek már több generáció óta állnak a család tulajdonában.

Máró Lászlónál jelenleg körülbelül 60 db szépen, rendben tartott kolomp (harang), 15 db csengő található. A kollekciónak kiegészítésként továbbá 4 db citera, körülbelül 14 db bílyogzóvas, sajátkézzel faragott pásztorbotok, fokosok, eredeti cseber, veder, béklyó, kostökcacsók, bicskatartók, karikás ostorok, melyek gyönyörűen megmunkált nyele László és édesapja, András keze munkáját dicsérik.

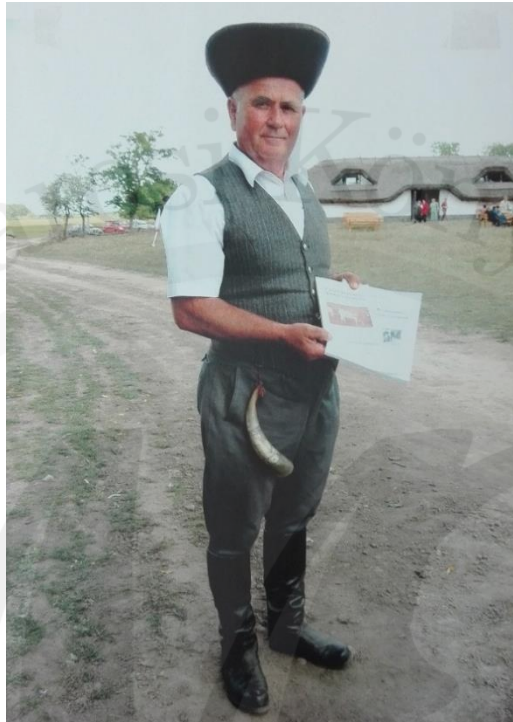
András és László nemcsak gyűjtői voltak ezeknek a tárgyaknak, hanem készítői, és árusai is. Maguk készítette eszközöket a környékbeli vásárokon árulták. László saját kedvére, időtöltésképpen, gyakran ajándékként napjainkban is készít a pásztorkultúrához kapcsolódó tárgyakat. Figyelemreméltó, hogy minden tárgynak ismeri a hagyományos elkészítési módját, alapanyagait, használatát. A tárgyakat a lakóházától elkülönített tároló helyiségben tartja, és folyamatos állagmegőrzésüket végzi.³⁰

²⁸ Az első változathoz képest új elemeket is vittek a táncrendbe, ugyanis a tánc végét 2 darab 1 literes boros üveg körbetáncolásával zárták, közben az „*A csikósok, a gulyások*” kezdetű népdal szólt. Kiadatlan kéziratban: Máró Gábor, Amatőr színjátszás Hajdúnánáson, 2007.

²⁹ Máró Antal Mátyás interjú, 2018.

³⁰ Máró László interjú, 2018.

Mellékletek

1. kép. Máró Gábor (1940-2017) haláláig a Hortobágy Örökös Pásztora címet viselte.

1946. évi IV. t.c. végrehajtási céljára illetékmentes. (7720/1933 M.É. M. T. 68.§)

parabi

KIVONAT

református egyház szülői és megkeresztelt anyakönyvéből, az 1846. évről.

Eftius IV. r. 5. v. „Egy az Úr, egy a hit, egy a kereszttség.”

Év, hónapja és napja	A megkeresztelt			A szülők		A keresztzők neve, vallása, polgári állása és lakóhelye	Keresztelő lelk. pástör neve	Jegyzet
	neve	neme	születési helye	neve, születési helye, vallása és polgári állása	lakóhelye utca házszám			
1846. február 7.	János	fiú	Parab	Nemes Máró Erőse, Parab ref.	Parab	Czeplédi István, Csillán Juhász, Tolnai Liponc, hitveze.	Hortobágyi Máró	

ez a hivatali példánnyal megerősítve kiadta

1846. év február hónap 22. napján.

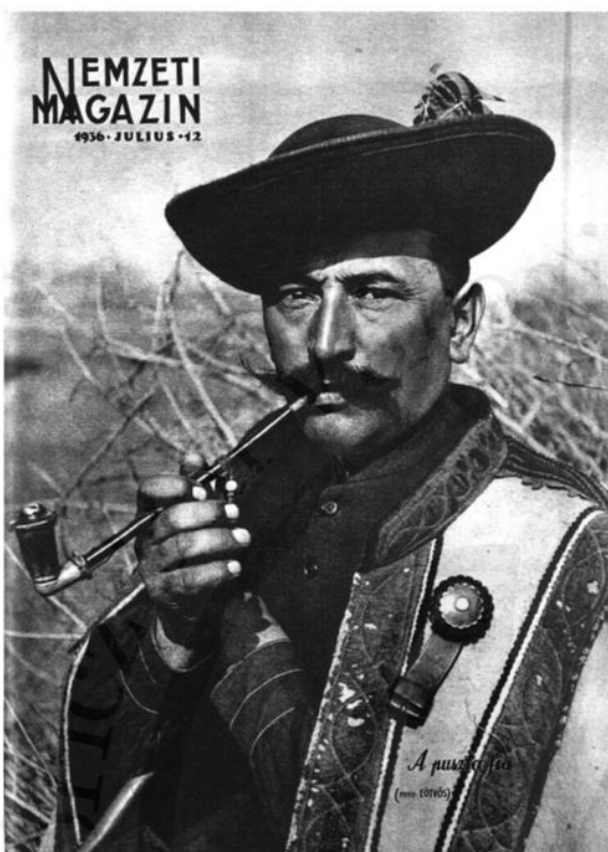
Oláhkaró
református lelkipástör.

Kiadóhely: Debrecen és környéke, a Tiszán, református egyházközségek anyakönyvtárában.

2. kép. Máró János keresztelési kivonata.

3. kép. 1941. augusztus 25-én a Keleti-főcsatorna elkészülésekor a pásztorok ünnepi öltözetben fogadták Horthy Miklós kormányzót. A képen jobbról balra haladva: Sebestyén Sándor, Horváth Lajos (kiskalapban), Máró Antal, Máró Sándor, Sebestyén Imre, Sebestyén László, Máró László és Máró József.

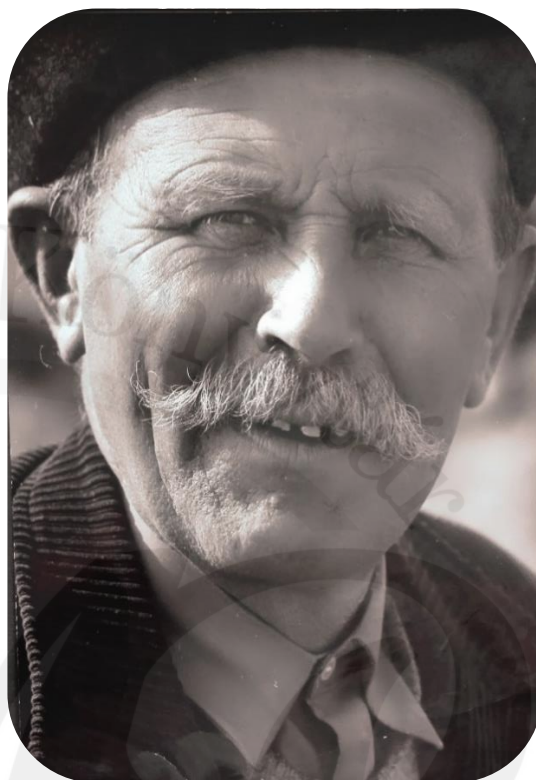
4. kép. „A puszta fia.” Szíp Máró László a Nemzeti Magazin címlapján 1936-ban.

5. kép. Szíp Máró László 1936-ban a budapesti Országos Mezőgazdasági Kiállítás és Vásáron a díjnyertes, Békés nevű bikával.

6. kép. Máró Mátyás csikósbojtár 1942-ben.

7. kép. Máró Mátyás gulyásszámadó 1977-ben.

8. kép. Máró Mátyás, unokája Máró Antal, bojtárja Dankó Miklós, a ló Kacér, a csikó Mudri, a hajtókutya Rajkó és Bogár a tedeji legelőn 1980-ban.

9. kép. Máró Mátyás, unokája Máró Antal, a hajtókutyák *Rajkó* és *Bogár*, a háttérben a gulyás kunyhója a tedeji legelőn 1980-ban.

10. kép. Gulyáskunyhó a tedeji legelőn 1980-ban. A képen: Máró Mátyás gulyásszámadó és felesége Nagy Juliánna.

11. kép. Máró Mátyás és „szíp” Máró László 1977-ben.

12. kép. Pillanatkép a *Máró fiúk táncából*. Máró József és Máró Lajos az 1950-es években. (részlet Béres András gyűjtéséből)

13. kép. Mára László és nagyméretű haranggyűjteményének egy része (2018).

14. kép. Mára Antal Mátyás és felesége, Molnár Erzsébet (2021).

Felhasznált irodalom

BALOGH István

2008 Legeltetési bizottság (címszó). In Ortutay Gyula (szerk.): *Magyar Néprajz Lexikon* 3. Budapest: Akadémiai Kiadó

BUCZKÓ József

2014 *Napkeleti származásunk őrzői, A magyar szürke marha az élő emlékezetben és családi fotókon Hajdúnánáson*. Debrecen: Litográfia Nyomda

DÁM László

1995 *Magyar népi állattartás és pásztorkodás*. Debrecen: Kossuth Lajos Tudományegyetem

DRAVICZKY Imre

1990 *Hajdúnánás földrajzi nevei*. Hajdúnánás: Mode 3 H Kft

2007 *Családnevek, családok Hajdúnánáson a XVII. századtól a XX. század végéig*. Hajdúnánás: Draviczky Imréné – Pappné Draviczky Marianna

KUNKOVÁCS László

2010 *Kiveréstől behajtásig*. Debrecen: Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Igazgatósága

2013 *Pásztoremberek*. Budapest: Cser Kiadó

2018 *Nánási vásárok, nánási pásztorok*. Budapest: Püski Kiadó

MÁRÓ Gábor

1999 *Pásztorkodás Hajdúnánáson a XIX. század derekától az 1950-es évekig*. Hajdúnánás: Béke Mgsz nyomdája

2007 *Amatőr színjátszás Hajdúnánáson*. Kiadatlan kézirat. Megtalálható a hajdúnánási Móricz Pál Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény adattárában.

OROSZ István

1973 *Mezőgazdasági termelés és agrártársadalom*. In: Rácz István: *Hajdúnánás története*. 89–204. Debrecen: Alföldi Nyomda

Levéltári- és egyéb források

Interjúk

Máró László, Hajdúnánás, 2018. Készítette: Barna Anita

Máró Antal Mátyás, Hajdúnánás, 2018. Készítette: Barna Anita

MNL HBML XXIV. 346/1. A Legeltetési Bizottság iratai.

Béres András gyűjtése. Pásztorfolklór, pásztorélet. Beszélgetőpartner volt: Máró Antal, csikós. Hajdúnánás, 1952. február 27. A gyűjtés megtalálható a hajdúnánási Móricz Pál Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény adattárában.

Janó Ákos gyűjtése. Beszélgetőpartner volt: Almási Lajos számadó. Hajdúnánás, 1950 november-december. Megtalálható a hajdúnánási Móricz Pál Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény adattárában.

Familysearch.org családkutatói katalógus.